

рынка на основные особенности издательского бизнеса. На основе анализа уровня корпоративного управления предприятий современной издательско-полиграфической отрасли Украины предложен механизм усовершенствования корпоративного управления, организационно-экономический механизм формирования корпоративного сектора экономики, определены направления совершенствования уровня корпоративного управления.

Ключевые слова: корпоративное управление, акционерное общество, акционеры, менеджеры, собственность, механизм, полиграфия, издательства.

Palyha Ye.

DEVELOPMENT OF MODERN CORPORATE MANAGEMENT IN REGIONAL PUBLISHING AND PRINTING

The establishment of corporate management in publishing and printing industry that has influence on the investment attraction and development of innovation policy has been considered in the article. The peculiarities of relations have been analyzed and the requirements towards a corporate management have been set to minimize risks and advantages of competitive publishing and printing companies as well their survival and perspectives of further development. It has been revealed that modern problems of publishing in Ukraine were caused by the crisis in the first social sphere, lack of policy adjustment programs and industry development; this allowed identifying a bulk of the publishing market participants which operate in the publishing business and their relationship. The main features of publishing business, organization of production and printing process have been systematized. The activity of main L'viv companies working in the field of publishing and printing has been analyzed, as well the results of their financial and business activities and model of development publishing and printing companies has been identified. Due to a mass privatization in Ukraine it was set a powerful factor in the development of business and organizational cultures characterized by the behavior of acting agents as well as principles of corporate management, ensuring the development of the corporate sector in our country through the mechanism of control over the actions of shareholders and management mechanism of redistribution of ownership of a more effective agents. Components of organizational and economic mechanism of corporate management as well publishing market participants have been set basing on main features of the publishing business. The analysis of corporate management of modern publishing and printing companies in Ukraine formed the basis for a design of mechanism aimed to improve corporate management, organizational and economic mechanism of the corporate sector development, and the directions of corporate management improvement.

Keywords: corporate management, joint stock company, shareholders, managers, property, mechanism, printing, publishing.

Одержано 22.04.2015 р

УДК 332.334.2(23.0) (477.87)

Польовська Василина Василівна,
здобувач кафедри економіки підприємства,
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ РЕКРЕАЦІЙНОЇ СФЕРИ ГІРСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ В РОЗРІЗІ ВЕРТИКАЛЬНОГО ЗОНУВАННЯ

Статтю присвячено актуальній проблемі розвитку гірських територій через призму функціонування рекреаційної сфери. Основним завданням визначено обґрунтування пріоритетності функціонування рекреаційної сфери для забезпечення перспективного розвитку гірської місцевості. У процесі дослідження використовувалася сукупність загальнонаукових методів і прийомів, серед яких найважливішими є: узагальнення та наукової абстракції – з метою вивчення регіональних особливостей розвитку рекреаційної сфери гірської місцевості; монографічний – при дослідженні рекреаційних, в тому числі санаторно-курортних та оздоровчих зон регіону на гірських територіях регіону; графічний – для відображення та наочності аналітичної, статистичної інформації; статистико-економічного аналізу – при виявленні природно-рекреаційного потенціалу гірських територій. Виявлено регіональні особливості рекреаційного потенціалу Закарпатської області через призму вертикального зонування території, що обумовлює низинну, передгірну і гірську природно-економічні зони. Виокремлено природні, кліматичні, географічні, історичні передумови щодо розвитку рекреації і туризму в гірській місцевості Закарпатської області. Визначено переважання кількості спеціалізованих засобів розміщування у сфері рекреаційно-туристичної діяльності, які знаходяться у гірській місцевості. Доведено необхідності поглиблення рекреаційної спеціалізації, що сприятиме виявленню локальних резервів та вирівнюванню рівнів соціально-економічного й екологічного розвитку адміністративно-територіальних регіонів країни, в тому числі гірських територій. Окреслено перспективи розвитку рекреаційної сфери гірських

територій, що базуватимуться на принципах гірської політики Європейського Союзу і забезпеченні ефективного функціонування рекреаційно-туристичної індустрії з врахуванням наукових підходів до збереження навколишнього природного середовища. Практичне значення полягає в окресленні актуалізації і можливостей розширеного відтворення і перспективного розвитку різновидів туризму, зокрема агротуризму, в тому числі сільського, зеленого, екологічного, пізнавального, прогулянкового та інших, на гірських територіях з метою забезпечення соціально-економічного й екологічного розвитку досліджуваної місцевості.

Ключові слова: гірські території, рекреаційна сфера, регіональні особливості, вертикальна зональність, перспективи розвитку, різновиди туризму, природно-рекреаційний потенціал.

ВСТУП

Регіональні особливості розвитку гірських територій обумовлюються функціонуванням різних видів економічної діяльності, серед яких важливим є рекреаційно-туристична сфера, яка за останні десятиліття набула особливої актуальності завдяки впливу окремих чинників на її розвиток. Серед основних факторів успішного розвитку рекреації є рекреаційний потенціал регіону, який обумовлюється вигідним геополітичним розташуванням, наявністю рекреаційних ресурсів, їх екологічністю, самобутністю й історико-культурною спадщиною населення краю.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку рекреації і туризму доцільним є виокремлення регіональних особливостей через призму вертикального зонування території. Теоретичні підходи до трактування рекреаційного зонування стосуються поділу території на умовно відособлені складові, що різняться за спеціалізацією рекреаційного обслуговування, структурою рекреаційних ресурсів і напрямками їх використання, наявною інфраструктурою. Рекреаційне зонування необхідне для територіального управління та регулювання, проведення внутрішньорегіональної рекреаційної політики, поглиблення рекреаційної спеціалізації, яка дасть імпульс до вирівнювання соціально-економічної ситуації в усіх адміністративних районах області.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методичні підходи щодо розкриття сутності понять рекреації, туризму та їх різновидів представлено у наукових дослідженнях М. Мальської [1], В. Мамутов [2], Т. Сокол [3], Н. Шумлянської [4]. Комплексне дослідження сучасних концепцій та регіональних особливостей розвитку рекреації і туризму представлено в працях таких науковців: Я. Верменича [5], О. Дмитрука [6], О. Сідун [7]. Дослідження еколого-економічних аспектів гірської політики Євросоюзу здійснено Ю. Стадницьким [8] та іншими вченими.

Мета статті (постановка завдання). Метою статті є обґрунтування регіональних особливостей розвитку рекреаційної сфери гірських територій в розрізі вертикального зонування.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Регіональні особливості Закарпатської області полягають передусім у вигідності геополітичного і геостратегічного її розташування, оскільки вона межує з чотирма країнами Карпатського Євросоюзу – Угорщиною, Польщею, Словаччиною і Румунією.

На північному сході, сході і південному сході межує зі Львівською та Івано-Франківською

областями, а на північному заході, заході і півдні кордони області співпадають з державним кордоном України загальною протяжністю 467,3 км, у тому числі: з Польщею – 33,4 км, Словаччиною – 98,5 км, Угорщиною – 130 км, Румунією – 205,4 км. В області є 19 пунктів переходу кордону сусідніх держав. Унікальне геополітичне розташування області на перехресті міжнародних транспортних, економічних, торговельних, культурних шляхів сприяє розвитку і подальшому поглибленню всебічного міждержавного співробітництва, відводить важливу роль регіону в інтеграції України в європейські структури [9, с. 19].

Площа Закарпаття становить 12,8 тис. кв. км, або 2,1% території України і є однією з найменших серед областей Західного регіону, займаючи 11,6% його території. У Закарпатті протікає близько 9,5 тис. потоків і річок, в основному гірських. Влітку середня температура становить плюс 21 С, взимку – мінус 4 С. Вегетаційний період на низовині триває до 230, у передгір'ях – 210-230, у горах – 90-210 днів.

Закарпатська область входить до гірської системи Українських Карпати, які простягаються в довжину з північного заходу на південний схід на 280 км, а в ширину з північного сходу на південний захід – на 100-110 км. Площа гірської системи 24 тис. км², а разом з Передкарпатською височиною і Закарпатською низовиною – 37 тис. км² [10]. Близько 80% території Закарпаття займають гори, серед яких найвища точка України – гора Говерла (2061 м). Найбільше багатство регіону – ліси, площа яких становить 695,0 тис.га. Запаси деревини області складають біля 200 млн.куб.м. У розрахунку на 1 гектар область займає перше місце серед регіонів України. Мінерально-сировинна база області налічує понад 220 родовищ більш як 30 видів корисних копалин, серед яких нетрадиційні для України (поліматеріали, алуніти, перліти, цеоліти, ліпарити). Із неметалевих корисних копалин значними є запаси кам'яної солі Солотвинського родовища, які становлять 3,5 млрд. т. Надзвичайно перспективні для освоєння єдині в Україні поклади цеолітів, прогнозні запаси яких складають 1 млрд. т. Область має великі можливості у розвитку фарфоро-фаянсової промисловості, сировиною якої є каолін. Закарпатські каоліни, запаси яких становлять понад 5 млн. т., виняткові за своєю білизною і не мають аналогів в Україні, а за хімічним складом нагадують каоліни Китаю [9, с. 20].

Закарпаття є курортним регіоном. Завдяки геополітичному розташуванню і природнокліматичним особливостям, область має надзвичайно сприятливі умови для розвитку туризму і оздоровлення людей, оскільки природно-рекреаційні можливості її становлять 5,2% об'ємного і 5,1% вартісного потенціалу природно-рекреаційних ресурсів України

[11, с. 12].

За висновками фахівців мінеральні та термальні води краю за своїм хімічним складом і лікувальними властивостями не поступаються відомим водам Кавказу, Чехії, Франції. В області вивчено понад 700 водопороявів у складі 67 основних родовищ мінеральних вод. Із 36 типів мінеральних вод країни 32 знаходяться в Закарпатті. В області діє 56 спеціалізованих засобів розміщування (до 2011 р.

санаторно-курортні та оздоровчі заклади). Найбільша частка бальнеологічних груп мінеральних вод регіону припадає на наступні (рис. 1): вуглекислі – 66 %, сульфідні – 17%, залістисті-поліметалеві – 5% і на інші чотири групи – по 3%, до яких входять: бромні, йодно-бромні, йодні; кремністі; термальні; води без специфічних компонентів і властивостей.

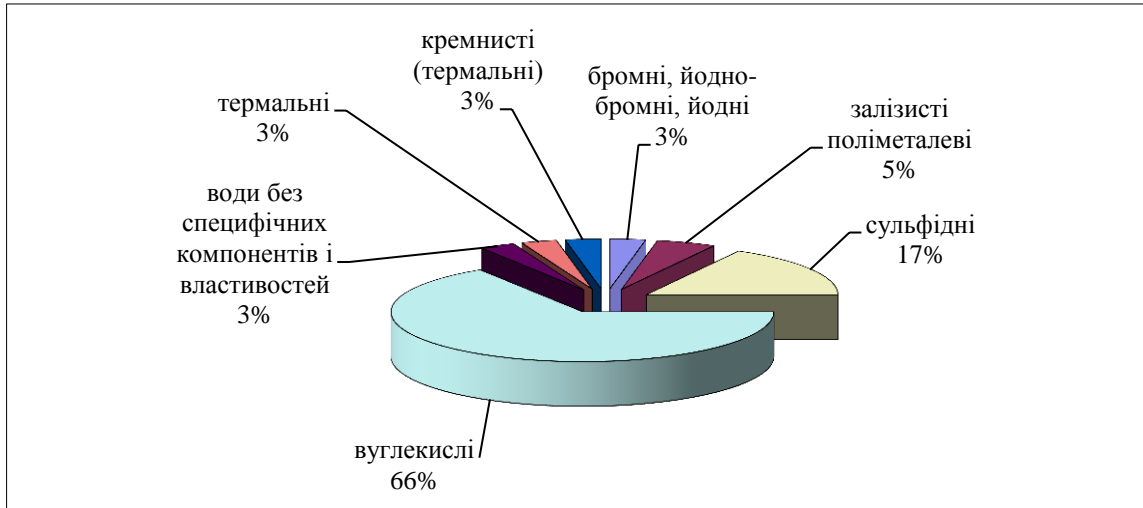

Рис. 1. Частки бальнеологічних груп мінеральних вод Закарпаття [9, с. 275]

В Закарпатті діє понад 60 санаторно-курортних та оздоровчих закладів. Регіон має сприятливі умови і потенціал для подальшого розвитку туризму і рекреації європейського рівня. Набуває розвитку сільський земельний туризм, який позитивно впливає на соціально-економічне становище сільських населених пунктів. В області наявний унікальний туристичний продукт: «Центр Європи», Синевірське озеро, Долина нарцисів. Надзвичайно привабливими для туристів є біосферний заповідник, регіональні ландшафтні парки. Зареєстровано понад 2000 пам'яток історії, культури та архітектури, проводяться заходи з їх збереження [9, с. 20].

В Українських Карпатах збережені рідкісні в Європі ділянки пралісів, унікальні угруповання альпійського поясу флори і фауни. Екосистема Карпатського біосферного заповідника віднесена до найцінніших екосистем Землі і входить до міжнародної мережі біосферних резерватів ЮНЕСКО [12, с. 9].

На сучасному етапі розвитку сфера туризму і рекреації відіграють все більшу роль у становленні світогосподарських зв'язків. При цьому важливо врахувати той факт, що Закарпаття має всі необхідні передумови для розвитку рекреаційно-туристичного комплексу, тому доцільним є виокремлення особливостей його функціонування в розрізі зонувannya території регіону. Необхідність його полягає у забезпеченні територіального управління і регулювання, проведення внутрішньорегіональної рекреаційної політики, поглиблення рекреаційної спеціалізації, що сприятиме виявленню локальних резервів та вирівнюванню рівнів соціально-економічного й екологічного розвитку адміністративно-територіальних регіонів країни.

Територія регіону поділяється на три природно-економічні зони: низинну, передгірну і гірську, де гори займають 66% його загальної площі, передгір'я – 14%, рівнинна частина – 20% території. Такий поділ відбувається передусім за тепловим режимом, вологозабезпеченням, тривалістю вегетаційного періоду, залежно від абсолютних висот і характеру рельєфу [5, с. 237]. Загалом в області виділено 10 лікувально-оздоровчих зон, зокрема: Ужгородська рекреаційна зона, Мукачівська, Великоберезнянсько-Перечинська, Міжгірсько-Воловецька, Свалявська, Іршавська, Брегівська, Хустсько-Виноградівська, Тячівська та Рахівська [8, с. 450], з яких близько 7 рекреаційних зон (крім Ужгородської, Мукачівської, Брегівської та Виноградівської) відноситься до передгірних і гірських територій регіону.

На гірських територіях регіону можна виділити такі основні санаторно-курортні зони [13, с. 30]: Свалявська, Шаянська, Поляно-Квасівська. За останнє десятиліття відкрито великі і цінні родовища лікувальних мінеральних вод, що сприятимуть перспективному розвитку таких зон санаторно-курортного лікування як Ужоцька та Великобіганська.

Найбільша кількість спеціалізованих засобів розміщування у сфері рекреаційно-туристичної діяльності знаходиться у гірській місцевості. Так, станом на 1 січня 2014 р. із 56 од. таких закладів на гірську територію припадало 42 од., тобто 75% до середньо-обласного показника, що порівняно з 2000 р. на 32 відсоткових пункта (в.п.) більше [9, с. 450; 14, с. 398]. Це означає, що сфера рекреації, включаючи належні їй види економічної діяльності, набуває актуальності і в подальшому сприятиме розвитку гірської місцевості. Є надія, що у процесі

функціонування суб'єктів господарювання у досліджуваній сфері будуть збережені унікальні гірські ландшафти Закарпаття, відтворені і розширені природно-заповідні території, екосистеми з наявним потенціалом біорізноманіття навколишнього природного середовища.

Існує ряд принципів щодо ефективного функціонування рекреаційно-туристичної індустрії з точки зору збереження навколишнього середовища [6, с. 15; 4, с. 181-182]: подорожі й туризм повинні сприяти людям у досягненні гармонії з природою і внести свій внесок у збереження, захист і відновлення рівноваги в домінуючих екосистемах краю, а також ґрунтуватися на життєздатних моделях виробництва і споживання; проблеми розвитку туризму повинні вирішуватися за участю зацікавлених громадян (місцевих жителів), із врахуванням рішень, прийнятих на місцевому рівні; держави повинні попереджати одна одну щодо природних лих та катастроф, що можуть вплинути на туристів або туристські сфери; туризм повинен сприяти створенню робочих місць й підтримувати культуру та інтереси місцевих мешканців; індустрія туризму і подорожей повинна ґрунтуватися на міжнародному праві в сфері захисту навколишнього середовища.

Функціональне зонування здійснюється на основі оцінки придатності території для різних видів рекреаційної діяльності. Серед них виділяють такі основні види, які, у свою чергу, поділяються на підвиди [2, с. 143]: санаторно-курортний (кліматолікування, бальнеологія, грязелікування); спортивний (туристичний, мисливський, гірськолижний, водний та ін.); пізнавальний.

Основними критеріями, які визначають придатність території для санаторно-курортного лікування, є наявність родовищ лікувальних мінеральних вод, грязей, озокериту, сприятливі кліматичні умови, екологічно чисте природне середовище. При цьому, чим більші запаси лікувальних ресурсів, вища їх лікувальна ефективність, тим вищу цінність мають рекреаційні території. Як правило, такі території невеликі за площею, обмежуються кордонами населеного пункту, в яких розташовані бальнеологічні ресурси. Але бувають випадки, коли родовища лікувальних мінеральних вод розташовані на значній території у безпосередній близькості одне від одного. В такому випадку зона санаторно-курортного лікування може охоплювати кілька населених пунктів.

Одеським НДІ курортології та його Ужгородським філіалом у 1987-1989 рр. було проведено медичне зонування курортних ресурсів Закарпаття, метою якого було окреслення рекреаційної політики, а також виявлення можливостей для будівництва великих курортних комплексів, санаторіїв, заводів розливу мінеральних вод, що своєю чергою дозволило б збільшити кількість місць у санаторіях та санаторіях-профілакторіях до 20 тис., а розлив мінеральних вод – не менше 150 млн. пляшок на рік [13, с. 63].

У Закарпатській області є всі сприятливі умови для розвитку таких оздоровчих видів діяльності у сфері рекреації, як купально-пляжний та

прогулянковий. Купально-пляжний вид рекреації має певні обмеження, однак у регіоні є гірські ріки (Тиса, Латориця, Ріка, Теремля, Уж), де можна розвивати водні види спорту пов'язані із сплавами по гірських річках, до прикладу каякінг, що обумовлюється плаванням на воді у вузьких довгих човнах – каяках, а також дозволя.

Унікальні гірські ландшафти і краєвиди сприятимуть розвитку прогулянкового туризму, який поєднує відпочинок на відкритому повітрі на екологічно чистих гірських територіях, з можливістю збору і споживання дикоростучих плодів і ягід, грибів тощо.

Спортивний вид рекреаційної діяльності має значні можливості для розвитку. В першу чергу це стосується гірськолижного, туристичного, мисливського, спелеологічного підвидів.

В Закарпатській області виділяються кілька основних зон гірськолижного спорту [13, с. 65]: Воловецька, Рахівська, Ясінянська, Свалявська. Всі вони розміщені у гірській природно-економічній зоні. Оскільки Карпати – це єдиний регіон України, який має всі можливості для ефективного розвитку, то значення даних зон з часом зростатиме.

Перспективи щодо розвитку має такий вид спорту, як альпінізм, де основною метою є сходження на природні та штучні скелі та стіни, зокрема на гірські вершини. Такими гірськими вершинами Закарпаття придатними до сходження є південні схили Говерли, Мармароський кристалічний масив, який займає територію між річками Білою Тисою та верхів'ями Чорного Черемоша (на півночі та північному сході), верхів'ями Бистриці та її приток (на сході та південному сході), Вішеу (на півдні та південному заході) і Тисою (на північному заході).

Унікальні можливості є для розвитку пізнавального виду рекреації на основі вивчення історичного минулого регіону. В багатьох районах області донині збереглися історико-культурна спадщина, традиції і самотній побут населення гірського краю. Крім цього, в багатьох місцях Закарпаття наявні унікальні пам'ятки дерев'яної архітектури – старовинні дерев'яні церкви, пам'ятники природи та історії. В сільській місцевості розміщені екскурсійні об'єкти, пов'язані із народними промислами – ткацтвом, вишиванням, гончарством, лозоплетінням, різьбленням по дереву тощо, які розкривають витoki та джерела народної культури. Є серед них унікальні, чи не єдині в Європі – наприклад, музей ковальської справи «Кузня Гамора» в с. Лисичево Іршавського району та музей сплаву лісу на річці Чорна Міжгірського району [15]. Усе це дає можливість розвивати пізнавальні види рекреації, які є доступними для широкого кола туристів і рекреантів, оскільки не потребують значних фінансових коштів.

Доцільно відмітити, що останнім часом набуває розвитку агротуризм, як різновид сільського зеленого туризму, який позитивно впливає на соціально-економічне становище сільських населених пунктів. Цей вид туризму відноситься до відпочинкового, і зосереджений передусім на сільських територіях. У гірській місцевості найактивніше агротуризм розвивається у Рахівському, Міжгірському та інших

районах. Перспективний розвиток агротуризму сприятиме залученню і ефективному функціонуванню сільськогосподарських підприємств, передусім фермерських і господарств населення, які в повній мірі можуть забезпечити рекреантів органічною продовольчою продукцією та надати послуги рекреаційно-туристичного характеру.

Актуалізація агротуризму, поряд з різновидами туризму – сільського, зеленого, екологічного, на гірських територіях свідчить про можливості його розширеного відтворення і перспектив щодо розвитку в межах і з врахуванням цілей і принципів гірської політики Європейського Союзу. Цілі такої політики базуються на таких положеннях [15]: закріплення населення у гірських регіонах і боротьбу з від'їздом із них молоді; збереження самобутності й поширення культурних цінностей, що характерні для гірських регіонів і для кожного окремого гірського району; створення чи модернізацію інфраструктур і служб, що необхідні для поліпшення якості життя населення і для розвитку гірських регіонів; переміщення деяких сфер діяльності держави в гірські регіони; розвиток енергетичних ресурсів, що існують у горах, і використання місцевих ресурсів і гідроелектричного потенціалу; збереження сільських угідь і пасовищ, а також підтримка й модернізація сільськогосподарського виробництва на основі методів, що відповідають потребам сільського господарства в гірських регіонах; збереження функціонуючих промислових і ремісничих виробництв, а також створення таких, що використовують природо оощадні технології; розвиток сектора послуг, особливо туризму, як доповнення до традиційного способу життя.

Оскільки 80% території Закарпатської області відноситься до передгірних і гірських природно-економічних зон, то відмічені цілі гірської політики ЄС доцільно адаптувати до регіональних особливостей, формуючи регіональну політику розвитку гірських територій.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Основні напрями регіональної політики щодо розвитку рекреаційної сфери гірських та передгірних територій повинні спрямовуватися на: відродження традиційних видів діяльності місцевого населення; удосконалення рекреаційної та соціальної інфраструктури; підтримку і популяризацію функціонуючих та нових видів туризму; розробку та реалізацію регіональних комплексних програм розвитку гірських територій; інформаційне забезпечення та популяризацію рекреаційного потенціалу регіону як на національному так і міжнародному рівнях; підвищення інвестиційної привабливості для залучення внутрішніх та зовнішніх інвесторів.

Реалізація вище наведених напрямів регіональної політики дасть можливість значно покращити рівень життя населення гірських регіонів, відновити інфраструктуру та зберегти досліджувані території від негативів антропогенного навантаження. Подальші дослідження спрямовуватимуться на вивчення інвестиційного клімату і забезпечення інвестиційно привабливого середовища для розвитку гірських територій регіону.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мальська М. П. Основи туристичного бізнесу: [навч. посібник] / Мальська М. П., Худо В. В., Цибух В. І. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 272 с.
2. Мамутов В. К. Рекреация: социально-экономические и правовые аспекты / В. К. Мамутов, А. И. Амоша, Т. Н. Дементьева. – К. – Наукова Думка. 1992. – С. 143.
3. Сокол Т. Г. Основи туристичної діяльності [підручник] / Т. Г. Сокол; за заг. ред. В. Ф. Орлова. – К.: Грамота, 2006. – 264 с.
4. Шумлянська Н. В. Соціокультурні засади становлення екологічного туризму / Н. В. Шумлянська // Культура України. Вип. 32. – 2011. – С. 179-188.
5. Верменич Я. В. Теоретико-методологічні проблеми історичної регіоналістики в Україні / Я. В. Верменич. – К.: Інститут історії України НАН України, 2003. – 516 с.
6. Дмитрук О. Ю. Екологічний туризм: сучасні концепції менеджменту і маркетингу: навч. посібник / О. Ю. Дмитрук. – 2-ге вид., випр. та доп. – К.: Альтерпрес, 2004. – 192 с.
7. Сідун О. Я. «Зелений» туризм як напрям розвитку малого бізнесу в Закарпатті / О. Я. Сідун // Науковий вісник УжНУ. Серія «Економіка». – Випуск 11. – 2002. – С. 39-41.
8. Стадницький Ю. І. Еколого-економічні аспекти гірської політики Європейського Союзу / Ю. І. Стадницький // Вісник НЛТУУ: зб. наук.-техн. праць. – 2005. – Вип. 15.6. – С. 59-65.
9. Статистичний щорічник Закарпаття за 2013 рік / Головне управління статистики у Закарпатській області; за ред. Г. Д. Гринник. – Ужгород, 2014. – 511 с.
10. Гірські ландшафтні структури Українських Карпат [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://geografica.net.ua/publ/galuzi_geografiji/fizichna_geografija_ukrajini/girski_landshaftni_strukturi_ukrajinskikh_karp at/39-1-0-558.
11. Поп С. Природні ресурси Закарпаття / С. Поп. – Ужгород: ТОВ «Спектраль», 2003. – 296 с.
12. Закарпаття – санаторії та туризм: Статистичний збірник / Головне управління статистики у Закарпатській області; за ред. Г. Д. Гринник. – Ужгород, 2012. – 107 с.
13. Пітюлич М. І. Регіон: соціально-економічні трансформації: [монографія] / М. І. Пітюлич, Ю. Б. Кушнір, Є. С. Лавренюк, О. С. Молнар [Відп. редактор член-коресп. НАН України, д.е.н., проф. В. П. Мікловда]. –

Ужгород: Карпати, 2007. – 416 с.

14. Статистичний щорічник Закарпаття'2000 /Закарпатське обласне управління статистики; за ред. І. В. Ляльто. – Ужгород, 2001. – 448 с.

15. Особливості районів Закарпаття [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://psloboda.at.ua/index/osoblivosti_rajoniv_zakarpattja/0-65.

Польовская Василина Васильевна

РЕГИОНАЛЬНЫЕ ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ РЕКРЕАЦИОННОЙ СФЕРЫ ГОРНЫХ ТЕРРИТОРИЙ В РАЗРЕЗЕ ВЕРТИКАЛЬНОГО ЗОНИРОВАНИЯ

Статья посвящена актуальной проблеме развития горных территорий через призму функционирования рекреационной сферы и соответствующие ей виды экономической деятельности. Основной задачей определено обоснования приоритетности функционирования рекреационной сферы для обеспечения перспективного развития горной местности. В процессе исследования использовалась совокупность общенаучных методов и приемов, среди которых важнейшими являются: обобщение и научной абстракции – с целью изучения региональных особенностей развития рекреационной сферы горной местности; монографический – при исследовании рекреационных, в том числе санаторно-курортных и оздоровительных зон региона на горных территориях региона; графический – для отображения и наглядности аналитической, статистической информации; статистико-экономического анализа – при выявлении природно-рекреационного потенциала горных территорий. Выявлены региональные особенности рекреационного потенциала Закарпатской области через призму вертикального зонирования территории: низменную, предгорную и горную природно-экономические зоны. Выделены природные, климатические, географические, исторические предпосылки для развития рекреации и туризма в горной местности Закарпатской области. Определено преобладание количества специализированных средств размещения в сфере рекреационно-туристической деятельности, что находятся в горной местности. Доказано необходимость углубления рекреационной специализации, что будет способствовать выявлению локальных резервов и выравниванию уровней социально-экономического и экологического развития административно-территориальных регионов страны, в том числе горных территорий. Определены перспективы развития рекреационной сферы горных территорий, которые будут базироваться на принципах горной политики Европейского Союза и обеспечении эффективного функционирования рекреационно-туристической индустрии с учетом научных подходов к сохранению окружающей среды. Практическое значение состоит в определении актуализации и возможностей расширенного воспроизводства и перспективного развития разновидностей туризма, в частности агротуризма, в том числе сельского, зеленого, экологического, познавательного, прогулочного и других, на горных территориях с целью обеспечения социально-экономического и экологического развития исследуемой местности.

Ключевые слова: горные территории, рекреационная сфера, региональные особенности, вертикальная зональность, перспективы развития, разновидности туризма, природно-рекреационный потенциал.

Polyovska V.

REGIONAL PECULIARITIES OF DEVELOPMENT OF RECREATION IN MOUNTAINOUS TERRITORIES ACCORDING TO THE VERTICAL ZONING

The topical problem of development of mountainous territories according to the functioning of recreation and types of economic activity related to it has been considered in the article. Substantiation of priorities for functioning of recreation with the aim to provide perspective development of mountainous areas has been defined as the main objective of the study. A complex of general research methods and instruments has been used, the most important of them are: generalization and abstraction –to study regional peculiarities of development of recreation in mountainous areas; monographic method – to study recreational, including sanatorium and spa-treatment zones of the region in the mountainous areas of the region; graphic – to display and visualize analytical, statistical data; the method of statistical and economic analysis – to detect the natural and recreational potential of mountainous territories. The regional peculiarities of recreational potential of Transcarpathia have been defined according to the vertical zoning of the territory, which presupposes lowland, foothills and mountainous natural and economic zones. Natural, climatic, geographic, historical prerequisites have been allocated concerning the development of recreation and tourism in mountainous areas of Transcarpathia. The prevalence in the quantity of specialized means of accommodation in the sphere of recreation and tourism located in mountainous areas has been determined. The need in deepening recreational specialization that will help in revealing local reserves and aligning social, economic and ecological development of administrative and territorial regions of the country, including mountainous ones has been proved. The perspectives for development of recreation in mountainous territories have been substantiated, which will be based on the principles of mountainous policy of the European Union and provision of efficient functioning of recreation and tourist industry taking into account the scientific approach to the environment protection. The practical importance lies in the substantiation of actualization and abilities of expanded reproduction and perspective development of certain kinds of agritourism, including rural tourism, green tourism, ecological, educational, walking tourism and others, in the mountainous territories with the aim to provide social, economic and ecological development of the studied areas.

Key words: mountainous territories, recreation, regional peculiarities, vertical zoning, perspectives of development, kinds of tourism, natural and recreational potential.

Одержано 09.04.2015 р.